

## Maa- ja metsätalousvaliokunta

**Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n maantieteellisiä merkintöjä koskevien sääntöjen uudistamisesta**

Suurelle valiokunnalle

### JOHDANTO

#### *Vireilletulo*

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi EU:n maantieteellisiä merkintöjä koskevien sääntöjen uudistamisesta (U 43/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

#### *Asiantuntijat*

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Maija Heinonen, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Piritta Sokura, Ruokavirasto
- yhtiön hallituksen jäsen, lakimies Maria Karpathakis, Kotileipomo Sorsa Oy
- ruokamarkkina-asiantuntija Heidi Siivonen, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- toiminnanjohtaja Anni-Mari Syväniemi, Ruokatieto Yhdistys ry
- toiminnanjohtaja Susanna Heikkinen, Suomen Alkoholijuomakauppayhdistys ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Elintarviketeollisuusliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- työ- ja elinkeinoministeriö

## VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

### *Ehdotus*

#### *Pääasiallinen sisältö*

Ehdotus kattaa sekä maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden, viinien ja tislattujen alkoholijuomien maantieteelliset merkinnät että maataloustuotteiden laatujärjestelmät. Ehdotuksella kumotaan maataloustuotteiden ja elintarvikkeiden laatujärjestelmistä annettu asetusta (EU) 1151/2012 sekä muutetaan yhteisestä markkinajärjestelystä annettua asetusta (EU) N: o 1308/2013 viinien maantieteellisten merkintöjen osalta ja tislatuista alkoholijuomista annettua asetusta (EU) 2019/787 tislattujen alkoholijuomien maantieteellisten merkintöjen osalta. Lisäksi ehdotuksella muutetaan tavaramerkkiasetusta (EU) 2017/1001 siten, että EU:n teollisoikeuksien virastolle (EUIPO) annetaan maantieteellisten merkintöjen hallinnointiin liittyviä tehtäviä.

#### *Yleiset säännökset*

Ehdotuksella otetaan käyttöön yhtenäinen maantieteellisten merkintöjen järjestelmä, jolla suojataan sellaisten viinien, tislattujen alkoholijuomien ja maataloustuotteiden nimiä, joiden ominaispiirteet, ominaisuudet tai maine liittyvät tuotantopaikkaan. Ehdotetuilla muutoksilla yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan nimitysten rekisteröintiä, suojaamista, valvontaa ja täytäntöönpanoa koskevia menettelyjä ja sääntöjä kaikkien alojen osalta.

Maantieteellisten merkintöjen rekisteröinti ja suojaaminen eivät vaikuta tuottajien velvollisuuteen noudattaa muita EU:n sääntöjä, erityisesti niitä, jotka koskevat tuotteiden markkinoille saatamista, terveys- ja kasvinsuojelusääntöjä, yhteistä markkinajärjestelyä, kilpailusääntöjä ja elintarviketietojen antamista kuluttajille.

#### *Maantieteellisten merkintöjen rekisteröinti*

Ehdotuksessa säädetään rekisteröinnistä yhdenmukaisesti niin kansallisella kuin EU:n tasolla mukaan lukien vastaväitemenettely, määritellään hakija ja luetellaan hakijaan sovellettavat vaatimukset, täsmennetään hakemusasiakirjojen sisältö ja säädetään nimityksiä koskevasta EU:n rekisteristä. Ehdotuksessa säädetään myös siirtymäkauden kansallisesta suojasta sekä siirtymätoimenpiteistä. Lisäksi säädetään tuote-eritelmien muuttamisesta ja rekisteröidyn nimityksen peruuttamisesta.

Järjestelmiin sisällytetään uutena asiana sekä taloudellisia, sosiaalisia että ympäristöä koskevia vapaaehtoisia kestävyyskriteereitä Pelloilta pöytään -strategian mukaisesti. Ehdotuksen mukaan tuottajaryhmittymät voivat sopia, että maantieteellisellä merkinnällä nimetyn tuotteen tuotannossa noudatetaan kestävyys sitoumuksia, jotka sisällytetään tuote-eritelmaan.

Nimitysten rekisteröinnin nopeuttamiseksi ehdotetaan, että komissio voi antaa delegoituja säädöksiä hakemusten teknisen käsittelyn siirtämisestä EU:n teollisoikeuksien virastolle (EUIPO). Komissio olisi kuitenkin edelleen vastuussa nimitysten rekisteröinnistä, muuttamisesta ja peruuttamisesta.

## Valiokunnan lausunto MmVL 23/2022 vp

### *Merkintöjen suojaaminen*

Ehdotuksessa säädetään maantieteellisten merkintöjen suojan tasosta, jota vahvistetaan etenkin verkkokaupassa sekä estetään niiden väärinkäyttö verkkotunnuksina. Ehdotuksessa säädetään myös jalosteessa ainesosana käytettävän maantieteellisen merkinnän omaavan tuotteen merkinnästä. Lisäksi ehdotuksessa selvennetään yleisnimiä ja homonymisten (nimiä, jotka saavat kulluttajan virheellisesti uskomaa, että tuotteet ovat peräisin joltain muulta alueelta) maantieteellisten merkintöjen rekisteröintiä sekä suhdetta tavaramerkkeihin.

Ehdotuksessa tuottajaryhmiä koskevat säännöt sekä tuottajaryhmien tehtävät ja oikeudet maantieteellisten merkintöjensä hallinnoinnissa, edistämisessä ja valvonnassa laajennetaan kosemaan myös viinejä ja tislattuja alkoholijuomia. Ehdotuksen mukaisesti tuottajaryhmät voivat laatia tuote-eritelmän ja valvoa, että tuotantovaiheet ovat sen mukaisia, toteuttaa oikeustoimia maantieteellisen merkinnän suojan varmistamiseksi, sopia kestävyysittoumuksista, toteuttaa markkinointi- ja tiedotustoimenpiteitä sekä neuvontaa. Lisäksi ne voivat torjua merkinnän vilpillistä käyttöä tiedottamalla viranomaisille mahdollisista väärinkäytöksistä.

Ehdotuksessa säädetään myös hyväksytyistä tuottajaryhmistä, joiden valtuudet ja tehtävät ovat vielä tuottajaryhmiä laajemmat.

### *Valvonta*

Valvontasäännöt kattavat tislattujen alkoholijuomien ja maataloustuotteiden maantieteellisten merkintöjen valvonnan ja täytäntöönpanon. Viinin osalta valvontaan sovelletaan viinialan lainsäädännössä määriteltyjä erityistarkastuksia. Valvontasäännöt koskevat sekä sen tarkastamista, että tuote on tuote-eritelmän mukainen, että merkintöjen valvontaa markkinoilla. Ehdotuksessa säädetään myös jäsenvaltioiden viranomaisten keskinäisestä avunannosta. Lisäksi edellytetään, että viranomaiset toimittavat todisteen sertifiointista tuottajan pyynnöstä.

### *Maataloustuotteiden maantieteelliset merkinnät*

Ehdotuksessa säädetään maataloustuotteiden suojatun alkuperänimityksen ja suojatun maantieteellisen merkinnän määritelmistä. Lisäksi säädetään tuote-eritelmän ja yhtenäisen asiakirjan sisällöstä sekä tietyistä kasvilajikkeista ja eläinrotuja sekä rehun ja raaka-aineiden hankintaa koskevista erityissäännöistä.

Viinien osalta maantieteellisen merkinnän määritelmä sekä tuote-eritelmää koskevat vastaavat säädökset tehdään muuttamalla yhteisestä markkinajärjestelystä annettua asetusta (EU) N: o 1308/2013. Tislattuja alkoholijuomia koskevasta asetuksesta (EU) N: o 2019/787 kumotaan maantieteellisen merkinnän haku- ja rekisteröinti- sekä muutos- ja peruuttamismenettelyjä sekä valvontaa koskevat artikkelit, koska vastaavat säännökset sisältyvät komission ehdotukseen.

### *Aidot perinteiset tuotteet ja vapaaehtoiset laatuilmaisut*

Ehdotuksessa vahvistetaan aitojen perinteisten tuotteiden järjestelmää koskevat säännöt. Voimassa oleviin sääntöihin verrattuna selkeytetään aitojen perinteisten tuotteiden rekisteröintipe-

## **Valiokunnan lausunto MmVL 23/2022 vp**

rusteita ja rekisteröintiperusteista poistetaan aitojen perinteisten tuotteiden erityisluonnetta koskeva edellytys. Järjestelmää sovelletaan ainoastaan maataloustuotteisiin.

Vapaaehtoisia laatuilmaisuja, kuten vuoristoalueen tuote, koskeviin sääntöihin ei ehdoteta muutoksia.

Maantieteellisten merkintöjen osalta komissiota avustaa maantieteellisten merkintöjen komitea ja aitojen perinteisten tuotteiden osalta maatalouden laatucomitea.

### *Delegoidut säädökset ja täytäntöönpanosäädökset*

Ehdotuksen mukaisesti komissiolla olisi valta hyväksyä delegoituja asetuksia muun muassa kestävyysstandardien määrittämiseksi sekä EU:n teollisoikeuksien virastolle annettavista tehtävistä. Täytäntöönpanovaltaa esitetään siirrettäväksi yksityiskohtaisten säännösten antamiseksi muun muassa rekisteröintimenettelyjen, hakemuksen hylkäämisen, rekisteröinnin peruuttamisen ja rekisterin sisällön osalta.

### **Valtioneuvoston kanta**

Valtioneuvosto suhtautuu ehdotukseen pääosin myönteisesti ja tukee tavoitetta vahvistaa maantieteellisten merkintöjen suojauksen tasoa ja lisätä merkintöjen käyttöönottoa koko EU:n alueella. Valtioneuvosto kannattaa järjestelmiä koskevien sääntöjen ja menettelyjen yhdenmukaistamista.

Valtioneuvoston mukaan on tärkeää, että uudistuksessa huomioidaan Pellolta pöytään -strategian mukaiset kestävyysnäkökohdat ja rohkaistaan tuottajia sisällyttämään niitä maantieteellisten merkintöjen kriteereihin.

Valtioneuvosto kannattaa tuottajaryhmille ehdotettujen valtuuksien lisäämistä merkintöjensä hallinnoinnissa ja edistämässä. Valtioneuvosto suhtautuu kuitenkin varauksellisesti hyväksytyille tuottajaryhmille ehdotettuihin merkintöjen valvontaan ja oikeustoimiin liittyviin valtuuksiin etenkin, jos tuottajaryhmillä olisi toimivaltuuksia koko EU:n alueella. Näitä uusia valtuuksia ja vastuuta koskevia säännöksiä tulisi selkeyttää.

Valtioneuvosto katsoo, että vaikutuksia, joita aiheutuisi maantieteellisten merkintöjen hakemusten teknisen käsittelyn siirtämisestä EU:n teollisoikeuksien virastolle (EUIPO) tulee arvioida suhteessa teknisen käsittelyn siirtämisestä saatavaan hyötyyn.

## **VALIOKUNNAN PERUSTELUT**

Asetusehdotus maataloustuotteiden maantieteellisiä merkintöjä koskevien sääntöjen uudistamisesta kattaa maataloustuotteiden, elintarvikkeiden, viinien ja tislattujen alkoholijuomien maantieteelliset merkinnät sekä maataloustuotteiden laatuajärjestelmät. Uudistuksen päätavoitteina on vahvistaa maantieteellisten merkintöjen suojaa sekä lisätä merkintöjen käyttöä ja hyödyntämistä koko EU:n alueella. Ehdotuksella yhdistetään eri sektoreiden maantieteellisiä merkintöjä koske-

## **Valiokunnan lausunto MmVL 23/2022 vp**

vat säännöt samaan asetukseen. Samalla yhdenmukaistetaan ja yksinkertaistetaan nimitysten rekisteröintiä, suojaamista, valvontaa ja täytäntöönpanoa koskevia menettelyjä ja sääntöjä. Järjestelmiin sisällytetään uutena asiana vapaaehtoisia kestävyyskriteereitä Pellolta pöytään -strategian mukaisesti. Nimitysten rekisteröinnin nopeuttamiseksi esitetään, että hakemusten tekninen käsittely siirretään EU:n teollisoikeuksien virastolle. Merkintöjen suojan tasoa vahvistetaan etenkin verkkokaupassa sekä estetään niiden väärinkäyttö verkkotunnuksina. EU:n teollisoikeuksien viraston tulee aktiivisesti vaikuttaa kansainvälisiin verkkoyhtiöihin väärinkäytösten torjumiseksi.

Maantieteelliset merkinnät ovat tärkeä keino viestiä tuotteiden alkuperästä, ominaisuuksista, laadusta ja ruokaperinteestä. Niiden avulla voidaan lisätä kotimaisen ruoan arvostusta ja kehittää ruokakulttuuria. Valtioneuvoston tavoin valiokunta suhtautuu asetusehdotukseen myönteisesti ja tukee tavoitetta vahvistaa maantieteellisten merkintöjen suojaa ja lisätä merkintöjen käyttöönottoa. Valiokunta pitää nimisuoja järjestelmää yhtenä tärkeänä keinona lisätä arvonneuodostusta elintarvikeketjussa ja tuoda tunnettuutta paikallisille ja perinteisille tuotteille. Samalla nimisuojan yhtenäiset säännöt selkiyttävät tuotteiden markkinointia ja parantavat kuluttajansuojaa. Valiokunta pitää tärkeänä tavoitteena tuoteväärennosten torjuntaa myös uudenaalaisissa toimitusketjuissa. On erittäin tervetullut uutinen, että perinteinen saunapalvikinkku on saanut nimisuojan. Nimisuojan käyttöönoton laajentamista on edelleen edistettävä aktiivisesti. Sen tarjoamista mahdollisuuksista tulee viestiä edelleen uusien tuotteiden saattamiseksi suojan piiriin.

Valiokunta pitää tärkeänä hyödyntää nimisuoja järjestelmän sisäisiä joustoja siten, että perinteisten tuotteiden suoja kattaa myös sellaiset valmistustavat, joilla sopeudutaan kuluttajan odotuksiin ja kulutuskäyttäytymisen muutoksiin. Esimerkkinä tällaisesta voidaan pitää karjalanpiirakan valmistusta kasvimaivotuotteisiin. Perinteisen karjalanpiirakan suojattua reseptiä tulisi muuttaa siten, että se sallii kasvimaivot- ja kasvirasvatuotteiden käytön valmistuksessa. Karjalanpiirakan nimisuoja auttaa pienyrittäjien tuotteita erottautumaan teollisesti valmisteluista tuotteista. Joustoa kuitenkin tarvitaan, jotta suojattu resepti ei rajoita suojatun tuotteen kilpailua muiden tuotteiden kanssa.

## **VALIOKUNNAN LAUSUNTO**

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

*että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.*

## **Valiokunnan lausunto MmVL 23/2022 vp**

Helsingissä 12.10.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk  
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps  
jäsen Markku Eestilä kok  
jäsen Seppo Eskelinen sd  
jäsen Satu Hassi vihr  
jäsen Janne Heikkinen kok  
jäsen Mikko Lundén ps  
jäsen Jari Myllykoski vas  
jäsen Anders Norrback r  
jäsen Jenni Pitko vihr  
jäsen Juha Pylväs kesk  
jäsen Piritta Rantanen sd  
jäsen Jenna Simula ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola